

Slourenski dom

Ste. 124

Z ilustrirano prilogo „Teden v slikah“

Leto II.

Novi angleški predlogi glede Španije

London, 4. jun. o. Angleška vlada, ki je po lordu Cramborneu poslala včeraj odboru za nevmešavanje predloge, je za to, da se prepreči v španskih vodah podobni napadi na tuje nadzorstvene ladje, kakršni je bil napad nemške na križarko »Deutschland«. Angleška vlada želi, da odbor te predloge sprejme, ker drugače ni mogoče upati, da bo nadzorstvo nad španskimi mejami uspešno in da bo posredovalno delo glede odpoklica prostovoljcev moglo napredovati.

Angleški poslaniki v Parizu, Rimu in Berlinu so včeraj te predloge izročili vladam treh držav. Obe španski vojskujoci se stranki morata razširiti nevtalne predele v svojih pristaniščih, da se bodo tja lahko zatekale kontrolne ladje. Vsa brodovja, ki izvajajo nadzorstvo nad španskimi obalami, morajo pri tem delu sodelovati. Odbor za nevmešavanje

naj vojskujoci se strankama v Španiji pošlje nujen poziv, naj spoštujejo nevtalne predele v španskih pristaniščih in naj jih ne ogrožata z letalskimi in drugimi napadi. Ob neupravičenih napadih s te ali one strani, morajo vse bojne ladje, ki so v bližini, nastopiti enotno in se v vseh ukrepih glede obrambe proti napadom prej sporazumeti.

Včeraj popoldne sta bila v angleškem zunanjem ministertvu italijanski in nemški poslanik, ki sta izjavila, da tak angleški predlog v imenu svojih vlad sprejmeta. Francija pa je odgovorila, da se ji zdi umestno, da bi bojne ladje ob vsakem napadu prej vprašale odbor za nevmešavanje, kaj naj store, da se tako izognejo prenatrženim dejanjem. Glede nadzornikov nad izvajanjem kontrole pa je težava v tem, da se bojne ladje branijo zaradi svojih tajnosti sprejemati nadzornike na krov. Zato bi bilo potrebno, da dajo države, ki nadzorstvo vrše, nadzornikom na razpolago posebne ladje.

Londonski tisk soglasno poudarja, da je organizacija varščin za tuje vojne ladje v španskih vodah na dobri poti. »Daily Telegraph« piše, da bodo vse voje sile zahtevale ob obeh strank v Španiji, da naj določita varnostne zone v svojih lukah. Verjetno je, da bosta obe sprti stranki v Španiji na to pristali. Vendar pa se bosta Francija in Velika Britanija težko udeleževali kazenskih ukrepov, če bo kdo še kršil sprejete varščine. Angleški veleposlanik v Rimu je obiskal italijanskega zunanjega ministra, ki je v načelu pristal na ta način rešitve.

»Morningpost« poše, da je že dosežena soglasnost v načelu. »Daily Herald« pravi, da bo trajalo kakih 10 dni, da se končno pojasni vprašanje kontrole. List predlaga odbor štirih admiralov Francije, Anglije, Nemčije in Italije, ki naj prouči vsak slučaj kršitve. List pravi tudi, da Portugalska najbrž ne bo menjala svojega stališča v španskem vprašanju.

Vesti 4. junija

Seznam padlih italijanskih prostovoljcev v Španiji, drugi po številu, je objavila včeraj uradna italijanska agencija Stefani.

Zakonski načrt o ureditvi plač za člane vlade je včeraj s 156 proti 112 glasovom sprejela angleška poslanska zbornica.

Za častnega doktorja vseučilišča v Strassbourgu so imenovali predsednika poljske republike Mościckiego, ki mu je francoski poslanik v Varšavi včeraj izročil doktorsko diplomu.

Angleška vlada je tudi čestitala vojvodu Windsorskega za poroko, čeprav ministrski predsednik ni hotel odgovoriti na vprašanje nekega poslanca, ali je to res ali ne.

Zakon o sterilizaciji zločincev in dedno obremenjenih zahteva Zveza litvanskih mest. Prav tako zahteva delovna taborišča za nepopolnše delomržeče.

Nacionalistično vlado v Španiji je priznala južnoameriška republika Guatemala. Povod za priznanje so ji dali zadnji dogodki, v katerih vidi latinska Amerika boljševiško nevarnost za ves svet.

Proti Rooseveltu sta glasovala ameriška zbornica in senat, ko je šlo za zakonski predlog, s katerim naj bi odpravili podaljšanje zavarovanja za 20.000 vojnih invalidov.

Gandi se zavzema za sodelovanje Indijcev v pokrajinskih vladah. Kot pogoj za sodelovanje zahteva, da angleška vlada odpravi nekatere politične pravice pokrajinskih guvernerjev.

Vse tri marksistične internacionale bodo ustanovile odbor za skupno akcijo v pomoč rdeči Španiji. Tako je sporočil španski komunistični stranki predsednik osrednjega odbora Kominterne Dimitrov. Ta sklep jasno dokazuje, da gre pri vseh levičarskih gibanjih prav za prav za en cilj.

Angleški pastor Jardine, ki je poročil vojvodu Windsorskega, je to storil čisto na svojo roko, ne da bi dobil dovoljenje od svojega škofa. Zato pišejo angleški listi, da anglikanska cerkev te poroke ne bo registrirala.

Dne 6. junija bo priplula v krško luko turška križarka »Hamidie«, s katero potujejo gojenci turške pomorske voje akademije.

Dunajska policija je aretirala večje število nacionalnih socialistov, ki so 30. oktobra lanskega leta nameravali izvesti atentat na avstrijskega kanclerja Schuschniggja na grobu njegove žene.

Nj. Vel. kraljica Marija je iz Bukarešte odpotovala v letno rezidenco romunskih kraljev v Sinajo v spremstvu romunske kraljice matere.

Tri nemške podmornice ter torpedovki »Tiger« in »Iltis« so odplule v španske vode, da bodo tam »varovale« nemški ugled.

Zaradi uvedbe 40 urnega tednika je padla proizvodnja v francoskih letalskih tovarnah za 10%. Tako je izjavil v pariški poslanski zbornici letalski minister Pierre Cot.

Pogajanja za gospodarsko sodelovanje med Združenimi državami in med Dominioni angleškega cesarstva ugodno napredujejo.

Vladar Transjordanije emir Abdulah je odpotoval iz Ankare v Carigrad, kjer bo ostal nekaj dni. Abdulah bi bil po novem angleškem razdelitvenem načrtu vladar arabskega dela Palestine.

Novi japonski zunanji minister je Hirota, bivši dolgoletni ministrski predsednik. O novi vladi pravijo, da je trdna, čeprav je v njej le malo zastopnikov političnih strank.

Splošna stavka je izbruhnila v Siriji, ker je turško prebivalstvo tam nezadovoljno s sedanjem ureditvijo položaja za turško manjšino v pokrajini Aleksandriji.

Hčerka angleškega poslanika v Rimu Drumonda se je včeraj zaročila z italijanskim grofom Manassea di Colestata.

V mehiškanski petrolejski stavki je moral posredovati predsednik republike Cardenas, ki se mu je po dolgih posvetovanjih z delavci in lastniki petrolejskih vrelcev posrečilo doseči med njimi sporazum. Upajo, da bo stavka zato kmalu končana.

Dve letali so sestrelili z revolverji stavkujoči delavci v velikih železnarnah pri Youngstownu v državi Ohio. Letali sta nosili hrano delavcem, ki so kljub stavki delali v tovarni.

Podaljšanje vseh kolektivnih delovnih pogodb za šest mesecev je soglasno sprejela francoska poslanska zbornica.

Turški zunanji minister Ruždi Aras je sinoči prišel z Dunaja v Budimpešto in bo danes obiskal madžarskega zunanjega ministra Kanyo.

Dr. Eckener se s člani nemške preiskovalne komisije za katastrofo »Hindenburga« vrne v Bremen s parnikom »Evropa« 8. junija.

Ponesrečena francoska letalca Doret in Micheletti bosta 7. junija odpotovala iz Japonske v Pariz. Večino poti bosta preletela kot potnika na redni letalski progi Pariz-Saigon.

Poljskega prosvetnega ministra Svetoslavskega je včeraj sprejel v daljši avdienci madžarski regent Horthy.

Bivšega voditelja Slovaške ljudske stranke, dr. Tuka, ki je bil v znanem procesu proti slovaškemu avtonomistom leta 1929 obsojen na 15 let težke ječe, je predsednik republike Beneš pomilostil. Dr. Tuka pa bo kot nevaren Slovak po izpustitvi konfiniran.

domače razmere zelo počasi razvijajo in je vse šele na površju. Končno Vilder napoveduje, da je verjetno, da se bodo bivši demokrati na bližnjem se sestanku svojega Glavnega odbora programatično izločili iz tako imenovane združene opozicije.

Blum daje obračun o prvem letu vlade francoske Ljudske fronte

Pariz, 4. maja. o. Predsednik francoske vlade Leon Blum je dal ob prvi obletnici vlade francoske Ljudske fronte izjavo za socialistični list »La Populaire« in angleško delavsko glasilo »Daily Herald«. V tej izjavi skuša z veliko zgovornostjo dopovedati, da se je od nastopa njegove vlade gospodarski položaj v Franciji izredno izboljšal, o čemer pričajo vse uradne statistike. Če pozitivne gospodarske življenja ni tako vidna in občema kakor v drugih evropskih državah, je to zaradi tega, ker je Francija poskusila za svojo gospodarsko obnovo nekaj čisto novega, nekaj, kar se da primerjati samo s socialnimi napori Združenih držav.

Francosko časopisje odgovarja tem trditvam predsednika Bluma, češ da ne drže. Dejstvo je, da kljub razvrednotenju franka ni vlada izboljšala socialnega položaja nižjih slojev, ker so se hkratu s tem zvišale cene vsem življenjskim potrebščinam za 40 do 50%. Nepristane stavke in zasledbe tovarn so prinesle Franciji nad šest milijard frankov škodo, ki jo trpe predvsem delovni sloji. Lahko se reče, da so vsi vladni ukrepi, od katerih si je Ljudska fronta obetala korist, prinesli delovnim slojem

škodo, razen določil za delavsko varstvo in za delovni čas.

V svoji izjavi je Blum spregovoril tudi o svoji zunanji politiki in dejal, da si njegova vlada prizadeva vrniti Evropi vero v mir. Evropa francoski vladi zaupa, ker je Francija ostala zvesta svoji ob-

veznosti in vzoru Zveze narodov. Končni cilj francoske zunanje politike je ostal isti: skupna varnost, vzajemna pomoč, splošna razorožitev in nadzorstvo nad oboroževanjem. »Čestitajmo si k temu, da bo naše zunanje politično prizadevanje spet pozitivno odnosaše z državami, ki jih na Francijo veže zgodovinsko prijateljstvo ali pa mirovni sporazumi, ki so zmeraj vsakomur odprti. Te države so Sovjetska Rusija, Belgija, Mala zveza, Turčija in Skandinavija. Posebej poudarjam še trdnost ter zanesljivost v naših odnosih z Veliko Britanijo,« je končal Blum svojo izjavo.

415 strokovnjakov razpravlja o položaju delavstva na svetu

Zeneva, 3. junija. AA. Danes se je slavnostno začelo 23. zasedanje mednarodne delovne konference pod predsednikom g. Nečasa (Češkoslovaška), predsednika upravnega sveta mednarodnega urada za delo. Letošnje konference se udeležuje 97 vladnih zastopnikov, 36 delegatov delodajalcev in 35 delavskih predstavnikov z 247 strokovnimi svetovalci. Kvalificirano število oseb, ki se lahko udeleže

zasedanja konference, znaša 415. Toliko oseb za stopa 51 držav. V primeri s prejšnjimi leti se letos opaža povečanje števila udeležencev. Letos se udeležuje zasedanja več aktivnih ministrov za delo in socialno politiko raznih držav, med njimi tudi jugoslovanski minister za socialno politiko Dragiša Cvetković, čigar prihoda pričakujejo v krogih delovne konference. Minister g. Cvetković se bo udeležil splošne debate o poročilu generalnega tajnika mednarodnega delovnega urada. Tudi predsednik francoske vlade Leon Blum se bo letos udeležil konference in bo prisostvoval odkritju spomenika Albertu Thomasu.

Na dopoldanskem zborovanju so izvolili za predsednika irskega delovnega ministra. Njegovo kandiduro so podprli tudi francoski vladni delegat, potem danski delodajalski delegat in belgijski delavski delegat, ter je irski minister Lenas oglasno prodrl za predsednika zborovanja. V svojem govoru je poudaril, da je Irska zvesta mednarodni delovni organizaciji, saj se lahko ponaša s 25 ratifikacijami mednarodnih delovnih organizacij. Dalje je naglasil, da je gospodarsko in socialno zdrav nacionalizem neločljiv od dobro pojmovanega internacionalizma. Namen mednarodne organizacije za delo ima biti, da se na vsem svetu izboljšajo delovni pogoji, da se doseže socialna pravica, brez katere ni splošnega mira. To delo se more izvesti samo preko obstoječe mednarodne organizacije za delo v obliki mednarodnega delovnega urada. Govornik je izrekel upanje, da bo tudi letošnja konference pripomogla k izboljšanju položaja delavstva na vsem svetu.

Kakor je znano, se letošnje konference ne udeležujeta Nemčija in Italija. V vseh krogih konference zbujajo pozornost mnogoštevilnost jugoslovanske delegacije.

si pod milim nebom uredili velik bufet, kjer so v trenutku, ko so jim iz gradiča sporočili, da je obred poroke končan, začeli točiti šampanjec.

Predsednik vlade Blum je odredil, da izroče v njegovem imenu vojvodskemu paru po končanem poročnem obredu prekrasen šopek cvetov.

Po končanem slaviu, ki so se ga udeležili najozi prijatelji obeh poročenec, sta se vojvoda in vojvodinja Windsorska z avtomobilom ob 18.15 odpeljala v Amboise, odkoder sta z ekspresnim vlakom odpotovala v Avstrijo. Prve tedne svojega zaleonskega življenja bosta prebila v gradu Wasserleburgu pod Dobračem na Koroškem. Na poti do postaje je vojvodov avtomobil spremljala policija na motornih kolesih. Prebivalstvo je vojvodo in vojvodinjo po vseh vaseh ob poti navdušeno pozdravljalo. S Koroškega bosta vojvoda in vojvodinja čez nekaj tednov odpotovala na pot po Sredozemskem morju ter obiskala tudi Dalmacijo, kjer so jima baje v Dubrovniku najeli že neko vilo.

Strahotna smrt generala Molle

Burgos, 4. junija. o. Včeraj se je pri povratku z nadzorstvenega leta nad nacionalističnimi postojankami na baskovski fronti ubil poveljnik nacionalističnih oddelkov na severu, general Molla. Ko se je general s svojim letalom vračal s fronte v Valladolid, se je letalo zaradi goste megle moralo spustiti zelo nizko. Pri tem se je pa v neki dolini blizu Briviesce s krilom zadelo ob skalo, ki je kot nekaj naravnih pomol štrlela iz stene. Letalo se je zrušilo na tla in se popolnoma razbilo. General Molla in dva štabna častnika ter oba pilota pri tem našli smrt. Zaradi velike brzine je bil učinek padca strašen: generala in oba njegova spremljevalca je vrglo iz razbitega letala ob skale tako, da je Mollovo truplo ležalo kakih 20 m od ostankov letala. Truplo je bilo strahotno razmesarjeno, brez glave in z odtrganimi nogama, tako da so lahko samo po obliki ugotovili, da je to general Molla.

Nacionalistično vojsko je s smrtjo tega generala zadela velika nesreča. Molla je bil najboljši strokovnjak v Francovi armadi. Bil je po rodu Bask, rojen l. 1891 v neki mali pirenejski vasi. Nameraval se je posvetiti umetnosti, predvsem dramatik, toda po očetovi želji je stopil v vojaško šolo v Pamploni. Postal je častnik civilne garde in je hitro napredoval. Po svojem pripravljenju je bil republikanec, toda zaradi izrednih sposobnosti sta ga monarhija in diktatura pustili pri miru. Leta 1931 je postal generalni inspektor španske policije in je v precejšnji meri njegova zasluga, da se je republikanska revolucija 1931 posrečila. Molla je kot človek, ki je med civilno gardo in med policijskimi oddelki užival neomejeno spoštovanje in zaupanje, prvi republikanski vladi je izkazal veliko dragocenih uslug. Ko pa so v Madridu začela prevladovati levičarska revolucionarna stremeljenja, je Molla postal tih, toda odločen nasprotnik madridske vlade. Ekstremi-

stična vlada ga je 6. julija lanskega leta dala aretirati, a so ga takoj izpustili, ker so se ball upora med policijo.

Ko je general Franco začel vstajo proti vladi ljudske fronte, se mu je Molla pridružil in ni dvoma, da bi nacionalistična vojska ne dosegla na severu nobenih uspehov, če bi je ne bil vodil general Molla.

General Franco je odredil splošno narodno žalovanje za pokojnim poveljnikom. Truplo ubitega generala so včeraj popoldne prenesli v Burgos, kjer so ga sprejeli z velikimi svečanostmi. Pogreb bo danes. Od sedmih zjutraj do začetka pogreba so v burgoški stolnici neprestano darovali zanj maše.

Naslednik generala Molle

Burgos, 4. junija. o. General Franco je zaradi smrti generala Molle sklenil popolnoma preurediti poveljstvo severne vojske. Vrhovni poveljnik teh čet in naslednik generala Molle bo general Tobe Davila, ki je bil do zdaj predsednik tehnične odbora pri nacionalistični vladi.

Bivši demokrati zapuste združeno opozicijo

Zagreb, 4. junija. m. Vilderjeva »Nova riječ« se v zadnjem članku bavi z znanim ustavnim načrtom zagrebških in belgrajških intelektualcev ter z bližajočim se sestankom bivšega glavnega odbora bivše demokratske stranke, ki bo v Belgradu v nedeljo, 13. junija. V svojem članku piše Vilder o časopisnih vesteh, ki na dolgo in široko poročajo o gibanju opozicije. Vilder pravi, da se po teh vesteh zdi, kakor da politično življenje vre. Toda v resnici ni tako, pravi Vilder, ker se naše

Ukradeno kolo vrgel v Savo

Ljubljana, 4. junija.

Policiji se je zopet posrečilo prijeti kolesarskega tatu, ki je prav na poseben način izvrševal predrzne tatvine. Akademik Vrhunc Zdravko je v torkel zvečer prislil svoje povsem novo kolo, vredno 2.500 Din, v Gajevi ulici v veži poleg gostilne »Gajev hram«. Samo za kratek hip se je Vrhunc odmaknil od kolesa ter stopil v »Gajev hram«. Ko se je vrnil v vežo, kolesa ni bilo nikjer več.

Včeraj popoldne pa je bila policija obveščena od poveljstva topničarskega polka, da je tam shranjeno neko kolo, ki sta ga dva izmed vojakov našla v Savi pri Tomačevem. Izkazalo se je, da je kolo lastnina Zdravka Vrhunca. Od kolesa je tat vzel samo številko, dinamometer svetilko, kolo pa je potem vrgel v Savo. Policija je v tej zvezi aretirala nekega H. H., ki je sumljiv, da je izvršil to tatvino.

Obenem je policija včeraj aretirala tudi nekega K. M., čevljarjskega pomočnika, ker je v mestu prodajal novo kolesarsko svetilko in dinamometer za 50 Din. Policija je prepričana, da te stvari izvirajo iz tatvine. Lastnik pa se na policiji še ni oglašil.

2000 ljudi gre na delo v Nemčijo

Maribor, 3. junija.

Sedaj, ko so sezonski delavci iz Prekmurja že odpotovali v Francijo, v Vojvodino in na Belje, doma pa so preostali samo še tisti, ki kljub vsemu prizadevanju niso dobili priložnosti, da bi bili sprejeti v partije sezonskih delavcev, se je nadomada odprla nova možnost zaposlitve naših kmečkih delovnih rok. Nemčija, ki se je od prihoda Hitlerja na oblast zapirala ter ni hotela več sprejemati naših sezonskih delavcev za poljska dela, je poslala k nam svoje agente, ki so začeli z zbiranjem delavcev. Podali so se najprej v Prekmurje, od koder so napotili v Nemčijo že dva transporta delavcev. V prvem, ki je odšel pred nekaj dnevi, je bilo 400 ljudi, v drugem pa 586. V drugem transportu niso bili samo Prekmurci, temveč tudi fantje in dekleta iz Murskega polja in Slovenskih gor. Drugi transport je šel sinoči čez mejo ter je obstojal iz 15 direktnih vagonov. Ostalih 1000 sezonskih delavcev pa bodo nemški agenti zbrali na Ptujskem in Dravskem polju. Včeraj sta prišla v Maribor delegata nem-

škega posredovalnega urada v Berlinu: Linde in Jüngemann ter sta se podala v družbi ravnatelja Borze dela v Mariboru g. Golouha na Ptujsko polje. Zbiranje delavcev se bo začelo na Ptujskem polju v prihodnjem tednu. V Nemčijo grede lahko samo samski delavci v starosti od 18. do 32. leta. Zenske sprejemajo rajši kot moške, ker pravijo, da so za razna specialna poljska dela bolj spretni. Biti morajo popolnoma zdravi ter se morajo obvezati, da bodo ostali v Nemčiji do decembra leta 1938. Zasluzek je za naše razmere še dober: stanovanje in hrana ter 30—40 mark na mesec. Nekaj tisočakov si bo lahko vsak delavec prihranil. Pri nas se bo zaposlitev 2000 delavcev gotovo precej poznala. Ne bo več tistega pritiska iz vasi v mestne tovarne, kakor se čuti sedaj. Izgleda, da bo Nemčija prihodnje leto rabila še več naših poljskih delavcev. Njena industrija prosperira in delavstvo, ki je delalo na poljih, dobi dela v tovarnah, kjer boljše zasluži, pa je razumljivo, da si sedaj Nemčija išče dobrih delovnih moči, ki bodo še cenejše, kakor so njeni domači delavci.

Velika ljubezenska zgodba, v kateri sodelujeta dva najboljša filmska igralca:
Gustav Fröhlich in Heli Finkenzeller v prekrasnem filmu

Srce podzemeljske železnice

Premiera danes v kinu UNION

Na Pohorju groze druge Konjice

Ljubljana, 4. junija.

Lz St. Lovrenca na Pohorju smo včeraj zvečer dobili brzopletno obvestilo, da je tamšnja tovarna kos in srpov, katere lastnik je zopet trd Nemec g. Henrik Kiffman, izprla svoje delavstvo, ustavila obrat ter zaprla tovarno. V tovarni je bilo skupno 97 delavcev.

O tem izprtju smo izvedeli še sledeče podrobnosti. V celem St. Lovrencu na Pohorju ter bližnji okolici je zaposlenih okrog 400 delavcev, večinoma so to sicer gozdarji, tesači ter drugi gozdni delavci, precej pa je tudi drugih. Delavskih organizacij doslej v tem kraju ni bilo kaj prida, delavstvo je bilo zaradi tega večinoma prepuščeno sebi. Plače so bile zato največ skrajno slabe, vprav sramotne. Zadnji čas je tudi v te kraje prodrla krepkejša delavska zavest. Posebno v tovarni kos in srpov Henrik Kiffman d. z. o. z. se je delavstvo skoraj v celoti oklenilo ZZD, ki je pred časom tam usta-

novila krajevno edinicno svoje ljubljanske centrale. Organizacija je šla takoj na delo ter je skušala svojim članom priboriti boljši in ugodnejši položaj v tovarni. Z lastniki so se pričeli razgovori in organizacija je kmalu izdelala načrt kolektivne pogodbe, ki ga je predložila podjetju. Vršila se je tozadevno že tudi prva obravnava pred okrajnim glavarjem v Mariboru, kjer je bilo določeno, da se načrt pogodbe znova prouči z obeh strani. Komaj pa je minul teden od te obravnave, že je podjetje namesto stvarnih predlogov, delavcem odgovorilo z izprtjem. Podjetje se je očividno ustrašilo ter skuša s tem manevrom dobiti bitko.

Iz Ljubljane se je včeraj zvečer na Pohorje odpravil delegat ZZD g. Pirih, ki bo skušal med podjetjem in delavstvom izravnavati spor. Javnost je prepračana, da ne bo treba zdaj na Pohorju reševati meznega gibanja na enak način kakor zadnjič v Konjicah.

Policija čisti pred „velesejmom“

Ljubljana, 4. junija.

Zbor ljubljanskih potepuhov in sploh vseh nepridipravov ima že od nekdaj navado, da za velesejem od vseh strani pritiskne na Ljubljano. Ob takih prilikah, ko pride v Ljubljano dosti ljudi in je na velesejmu navadno velika gneča, se takim tičem usvojenemu nudi najkrajša prilika, izvrševati svojo spretnjarsko obrt.

Toda tudi ljubljanska policija ne drži ob takih prilikah rok križem. Tudi ona vsako leto tik pred začetkom velesejskih prireditvev temeljito očisti Ljubljano vseh onih, ki v mesto prinašajo samo nemir in nesrečo. Ze ves teden je ves policijski zbor na delu, v policijsko glavno poslopje vsak hip pripeljejo tega ali onega starega znanca, ki mu je policija že zdavnaj prepovedala sleherni vstop v mesto. Najprej so zadnje dni izvedli temeljito preiskavo vseh krošnjarjev, ki so jih predvedli na policijo kakih 50. Vse sumljive tipe so izgnali iz Ljubljane. Nato so prišli na vrsto vsi ostali sumljivci, ki so jih doslej nalovili precej čez 100. Precej od teh jih je romalo na sodišče, ker so bili zaradi raznih grehov zasledovani, večina jih je policija izgnala iz mesta, le malo je bilo tako srečnih, da so zopet zadilihi prosti in slobodni ljubljanski zrak.

Na ta način je ljubljanska policija opravila koristno delo, ker je obiskovalcem velesejskih prireditvev prihranila marsikatero bridko uro, ki bi ji bili temu ali onemu povzročili ti sumljivi tipi. Seveda pa s tem ni rečeno, da so zdaj vsi takovi preganjeni iz mesta. Eden ali drugi se bo na kak skrit način zopet vrnil v mesto, toda policija je svoj zbor ljudi po mestu izpopolnila ter bo na take sumljivce budno pazila ter jim skušala že vnaprej onemogočiti njih delo.

Gostovanje ljubljanske opere v Trstu in na Reki

Ljubljana, 4. junija.

Ljubljanska opera bo gostovala prihodnji teden dva večera v Trstu in dva na Reki. V tržaškem gledališču Politeama Roselli bo izvajala v sredo, dne 9. junija, opero »Prodana nevesta«, v četrtek, 10. junija, pa Gotovčevu opero »Ero z onega sveta«. V »Prodani nevesti« poje vloga Kecalca Josip Križaj, član zagrebške opere. V »Eru« bo pela glavno žensko partijo gđ. Mezelova, članica belgrajske opere. V »Prodani nevesti« nastopijo poleg Križaja (Kecal) v glavnih partijah: ga. Gjungenčeva (Marinka), Gostič (Janko), Banovec (Vašek), roditeljska para predstavljata ga. Bernot-Golobova in ga. Kogejeva ter gg.: Janko in Kolacio. Opero dirigira ravnatelj Polić. Režija je prof. Sestova. V »Eru« z onega sveta« poje glavno tenorsko partijo g. Franel, kmela Marka g. Beletto, njegovo ženo ga. Kogejeva, mlinarja g. Janko, pastirčka ga. Ribičeva in hlapca g. Gorski. Dirigira ravnatelj Polić. Režija je inž. Golovinova, ki je nastudiral tudi vse ples.

Na Reki je gostovanje v petek in soboto, dne 11. in 12. junija. Vloga Kecalca v »Prodani nevesti« poje v petek, 11. junija, g. Milorad Jovanović, član belgrajske opere. V soboto, 12. junija, se poje na Reki »Ero z onega sveta«, vsa ostala zasedba je ista, kakor pri predstavah v Trstu.

Ljubljanska opera nastopi v Trstu in na Reki z vsem svojim osebjem, z vsemi solisti, pomnoženim orkestrom, zborom in baletom. S seboj vzame tudi vse dekoracije in kostume. Občinstvo na Reki in v Trstu, predvsem pa naše rojake, opozarjamo na edino gostovanje ljubljanske opere v dneh od 9. do 12. junija.

Belgrad, 4. junija. m. Davi se je pripeljal v Belgrad vodja češkoslovaških združnikov inž. Ferdinand Klindera. Dopoldne ga je sprejel tudi notranji minister dr. Anton Korošec, ki je preds. Glavne združne zveze v naši državi.

† Fran Vilfan

Ježica, 4. junija.

Iz Leonišča smo prejeli kratko in suhoparno vest, da je tam umrl Franc Vilfan, znani gostilničar pri »Rogovilecu« na Črnučah.

Rogovilec Francelj je le nekaj dni ležal v Leonišču. Zdravniki so se na moč trudili, da bi ga bili ohranili njegovi materi, ki ga je tako rada imela in tako skrbno bdela nad njim. Se včeraj popoldne smo bili obveščeni, da je Francelj na najboljši poti okrevanja in da se bo tudi topot izljal. Danes zjutraj okrog osmih pa je 43letni fant zatisnil za zmerom svoje živahne oči.

Kdo ga ni poznal? Njegova gostilna pri »Rogovilecu« na Črnučah je bila ena izmed najboljših, najbolj obiskanih. Franceljev zvonik smeh, njegova zdrava živahna narava, ki je ob vsaki priliki razveselila vsakogar, ki se je zatekal v to dobro hišo, pač ni nikdar izpričevala, da bi Francelj ne dočakal več kakor borih 43 let. Zadnja leta pa je Francelj polagoma otopel in zmerom več je bilo napadov, ki so nanj prihajali in se jim ni znal zoperstavljati. Njegovi prijatelji, ki jih je imel vsepovsod po Sloveniji, so s skrbjo sledili Franceljevemu dejanjem in nehanjem. Zlasti pa je s skrbjo sledila sinova bolezen njegova skrbna, dobra Rogovileva mama, ki zdaj ostaja sama pri hiši, ki je dnevno sprejemala toliko in tako pestrih obiskov.

Zdaj je Francelj podlegel. Z njim odhaja pravi fant od fare, najbolj tipičen predstavnik našega Posavskega sveta, najživahnejši posavski fant, najprijetnejši posavski gostilničar, najizrazitejši član svojega stanu. Pri njem so se radi ustavljali najvišji predstavniki naših lokalnih ter državnih oblasti. Notranji minister dr. Korošec je bil redni gost prijazne Rogovileve hiše, ban dr. Natlačen je našel v tej hiši svojo družico, gospo Nijo, Franceljevo sestro.

Globoko potrži Rogovilevi mami ter vsem sorodnikom izrekamo naše iskreno sožalje. Vsi bomo Francelja pogrešali, Rogovilevi hiši bo odslej nekaj manjkalo...

Železničarji slave svojega patrona

Ljubljana, 4. junija.

Pred dobrimi štirimi leti so tudi železničarji skušali svojemu stanu izbrati svojega patrona. Odčili so se za sv. Konstantina, ki ga odslej slave vsako leto. Tudi včeraj se je vršila primerna prireditev v glasbeni dvorani »Sloga« v Ljubljani. Prireditve se je udeležil tudi železniški ravnatelj dr. Fatur, ki je toplo pozdravil zbrane železničarje ter zlasti podčrtal, da bi bil želez, da bi zborovalna dvorana bila premanjšana, kar pa žal ni bila. Dalje se je prireditve udeležil tudi vojaški odposlanec pri žel. ravnateljstvu, polkovnik Nedeljkovič ter kapetan Hanovski.

Nato je spregovoril predsednik UJNZB inž. Roglič, ki je očrtal pomen tega praznika ter navajal najznačilnejše pleteze iz življenja sv. Konstantina, rimskega cesarja. Zlasti je bila njegova odlika čisti demokratiem in čudovita modrost. Govornik je tudi podčrtal pomen krščanstva za tedanj in današnji svet.

Po govoru je godba zaigrala državno himno, ki so jo prisotni poslušali stoje; predsednik je izrekel vdanost vseh železničarjev Nj. Vel. kralju Petru II., knezu-namestniku Pavlu ter vsej kraljevski hiši, kar eo prisotni potrdili z krepkimi vzkliki.

Sledil je dolg govor odbornika UJNZB gosp.

Nevesta pred oltarjem, ženin v zaporu

Maribor, 3. junija.

V Limbušu pri Mariboru kroži zanimiva povest, katere odmevi so segli tudi v Maribor. Priletno dekle iz neke ugledne hiše si je na stara leta premislilo, da le ni dobro človeku samemu biti. Sicer še poprej ni samevala ter je imela zvestage častilca, ki je doma na Teznu, pa se kljub

Filmi

»Concotti« (Matica) so pompozna zgodovinska reportaža iz viharne, razcepljene, renesančne Italije. Film naj ob nešteti pokrajinskih in osebnih bojih, spletkah in epopadih dvorov, oblastnikov, gospodov, gospodkov, da heroični zgodovinski ter narodni poudarek sanjarskemu prizadevanju nekega Giovannia Lombardskega, ki je kot plemiška sirota, žrtev vseh teh viharov in nemogočih političnih razmer postal tiste čase glasnik italijanskega zedinjenja, glasnik ideje o enem narodu in o eni močni disciplinirani državi. V tem je določno otipljiva ideja ter namen filma, ki ga zgodovinska resnica sicer ne opravičuje in ideji ne daje verjetnosti. V toliko je delo izrazito narodno - propagandno, namenjeno določeni skupnosti, za nas pa je lahko samo ilustracija drugih prizadevanj. Film razen te misli ne kaže druge močnejše vsebinske vezi, marveč ga tvori nepregledna vrsta povečani silovito učinkovitih slik, pokrajinskih, človeških, družbenih, zgodovinskih, predvsem pa bojnih. Nekateri prizori so sami zase, rezirani z veliko dinamiko in še večjo tehnično dovršenostjo. To velja zlasti za neprekinjene vojne scene. Moč filma je v mozaiku lepih slik, ker vsebina ni tako strjena in ne tako dosledno prikazana, da bi nas zajela in prepričala. Fotografija kaže, da je Trenker še zmeraj prijatelj gora, sentimentalnih razpoloženj, kjer se narava in človek epajata v lepo sliko. Zanimivih je nekaj novih obrazov, ki jih je Trenker za ta film odkril, narejen z vso tehnično pomočjo italijanske države in vojske.

Zal je treba poudariti, da se pri nas v kinu ne znata vesti dve vrsti ljudi: otroci, ki jih slabo vzgojene mamice vodijo s seboj v kino v zmotnem pričanju, da je kino otroški vrtec, in pa tisti zastopniki naše akademske mladine, ki so med številnimi svojimi tovariši včeraj ilustrirali potek filma tako, kakor smo tega bili navajeni v predmestnih kinematografih za nemega filma. Naj bo že kakor hoče, cmokanje in druge spremljave slik na platnu iz takih ust niso ob nobeni priliki, z nobenega stališča oziroma sedišča, neprogesivne, kaj šele dostojne in zrele. To smo napisali zaradi tistih ljudi, ki plačajo celo vstopnino in hočejo v kinu imeti mir.

»Sever vabi« (Kino Sloga). Pustolovsko kriminalna zgodba, ki se godi na kanadskih tleh, igrajo jo pa Amerikanci. Neizogibna, po ameriškansko krojena ljubavna romanika ni za naš okus, ko gre daleč od videza verjetnosti. Le pokrajina in slika sta nekaj lepega za oko. Sicer pa običajna limonada.

Vesti iz Belgrada

Belgrad, 2. junija. m. Za nedeljsko nogometno tekmo med našo nogometno reprezentanco in belgijskim moštvom vlada v vseh tukajšnjih krogih veliko zanimanje. Športni krogi pričakujejo, da se bo topot naše nogometno moštvo revanžiralo za poraz, ki ga je od Belgijcev doživelo leta 1920 v Anversu, ko je izgubilo tekmo z rezultatom 0:6 (0:2).

Outrate, ki je opisal nastanek in razvoj železnice v predvojni Srbiji.

Ze lani in prej se je pokazalo, da sv. Konstantin ne bo postal patron vseh železničarjev, marveč si je svetnika po krivici izposodila zgolj UJNZB, ki pa predstavlja le skromen del železničarjev. Zato je bila očividno tudi udeležba tako majbna.

Tabor fantov in mož v Celju

Spored:

V ponedeljek 28. junija: Ob 20 v mestnem gledališču športno-gimnastična akademija s pestrnim sporedom. Ob 21.30 baklada po mestu in podoknica pokrovitelju tabora prevzisenemu gospodu nadškofu dr. Antonu Bonaventuri Jegliču in lavantinskemu vladiki, prevzisenemu gospodu knezoškofu dr. Ivanu Jožetu Tomažiču.

V torek 29. junija, na praznik sv. Petra in Pavla. Ob 5.30 in 6 v vseh celjskih cerkvah sv. maše in sv. obhajilo fantov in mož. Ob 8 sprevod po mestu. Ob 9.30 pred Marijino cerkvijo pridiga in sv. maša prevzisenega gospoda knezoškofa dr. Ivana Tomažiča. Ob 10.30 na istem prostoru slavnostno zborovanje fantov in mož. Ob 16 na Glaziji javen nastop fantov.

Ministrstvo za železnice je dovolilo 50 odstotni popust na vseh naših železnicah za čas od 26. junija do 2. julija opolnoči.

Po vse informacije in navodila naj se župnijski pripravljalni odbori obračajo na naslov: Podveza fantovskih odsekov v Celju, Cankarjeva ulica 4.

Zakaj zahtevamo hidrotehnični laboratorij

Ljubljana, 4. junija.

Za nami je proračunska debata v parlamentu in senatu, ki je započela usodo našega hidrotehničnega laboratorija v najboljšem primeru za eno leto.

Kljub temu, da je zadnji čas stopil ta laboratorij nekoliko v ozadje, postaja njegova potreba pri nas vedno bolj aktualna. Saj to vprav potrjuje dejstvo, da so se pojavile akcije za graditev slanih laboratorijev v Belgradu in letos tudi že v Zagrebu, ki bodo skoraj gotovo v kratkem dosegle realizacijo svojih želja.

Do sedaj se je na ljubljanski tehniški fakulteti proučevala možnost regulacije posameznih vodotokov v Sloveniji le teoretično. Ko pa se je zgradil začasni provizorij (brez rečnega žleba zaenkrat), se isto poučuje v poskusnem žlebu. Ti poskusi so že dokazali, kako velik pomen ima popolen in v zadostnem obsegu zgrajen hidrotehniški laboratorij. Kajti individualni studij reke je mogoč le v laboratoriju. Rezultat tega proučevanja pa je, da smo dognali najboljšo rešitev za regulacijo reke.

Dosedanja praksa v tem pogledu je nešteto krat dognala, da je kljub temu, da smo pri projektu uporabljali prav dobre in splošno priznane metode, rezultat bil zelo nepovoljen. Mi nismo mogli dovolj točno predvideti vseh posebnosti regulirane reke. Seveda je to pomenilo vselej izgubo v narodnem gospodarstvu.

Prav temu se izoginemo s tem, da to preizkusimo v laboratoriju na modelih, ki veljajo relativno malo in pokažejo potek regulacije in njene potrebe od izvira do izliva.

Ni to edini problem, ki se rešuje v hidrotehničnem laboratoriju. Proučava se dalje pronicanje ekološkega in oporno zidovje. Kakšno važnost ima taka raziskava, kažejo slabe posledice tega pojava v Ljubljani.

Posebno lahko raziskujemo nihanje zemeljske vlage na zemljiščih, kjer gojimo kulturne rastline. To zlasti točno raziskujemo na Češkem.

Najvažnejše področje vodnih raziskav je izraba vodnih sil. Dobimo lahko točne rezultate v pogledu dimenzioniranja jezov, zatvornic tudi za katastrofalno vodo. Lahko raziskujemo vpliv mostnih opornikov na zajezitev reke itd. Včasih pokaže poizkus, da je boljše opornik na kak način popraviti, da rešimo s tem most, ki je draga konstrukcija.

Nasteti primeri so le del vseh onih velikih nalog v vodnem stavbarstvu, ki jih naj racionalno reši hidrotehnični laboratorij. Navedeni so, da pokažejo, kako nujna potreba našega gospodarstva je zgraditev popolnega hidrotehničnega laboratorija v Ljubljani.

Borba zanj se vleče že četrto leto in se približuje pritrdilnemu odgovoru na vprašanje, ali živimo res v tako brezupnih razmerah, ali merodajni činitelji namenoma prezirajo glavne in še tako kriče potrebe našega časa. Kar zahtevamo, to ven-

dar ni ne iluzija ne fantazija, izvirajoča iz kakih vedomišljij, temveč realna potreba in skromna zahteva po njeni rešitvi. Če se Belgradu in Zagrebu kar siplejo možnosti za ureditvevanje res fantazij s postavljanjem kolosov, potem imamo tudi mi v Ljubljani pravico do zneska za postavitev skromne stavbe. Slovenija še nikoli ni zahtevala preveč! Skromnost ji je prirojena kot kmečkemu dekletu z dežele. Zato pa je navadno izigrana. Naloga mladine je, da ji vzbudi zavest in ponos in odločnost. To je lahko vsem edino, brez ozira na nazor, tako kakor je vsak brez razlike lačen in žejen. Bodimo edini v tem, kar nam je skupno! To je ponoven klic akademske mladine.

A odgovorni činitelji, ne zanemarjajte naših največjih potreb! — To je pa njen poziv.

Akadska akcija za izpopolnitev univerze.

Umrl je danes zjutraj naš dobri sin, brat, stric in svak, gospod

France Vilfan

posestnik na Črnučah

Pogreb blagega pokojnika bo jutri, v soboto, dne 5. maja 1937 ob 5 popoldne iz domače hiše na župno pokopališče na Črnučah.

V Ljubljani, dne 4. junija 1937.

Žalujoči družini:
Vilfanova in dr. Natlačenova

Kulturni koledar

Anton Luby

4. junija 1749 se je rodil v Sevnici teolog Jurij Anton Luby. Gimnazijo je dovršil v Ljubljani, teologijo najbrž na Dunaju. Tu je tudi promoviral iz filozofije in teologije. Letu 1774 je prišel na prizadevanje škola Karla Herbersteina za profesorja dogmatike v Ljubljano. Že prihodnje leto pa je odšel za profesorja moralne teologije v Gradec. Luby je bil s profesorjem Wurzerjem zastopnik tako zvane matematične metode v moralni teologiji: »Zapovedi moralne teologije so prav tako izvestne ko matematične resnice... Kdor hoče razviti moralno teologijo, mora preiskovati zapovedi te znanosti po isti metodi kakor matematik.« Napisal je več knjig iz moralne teologije.

Ljubljana danes

Koledar

Danes, petek, 4. maja, Kvirin.
Sobota, 5. maja: Bonifacij.

Nočno službo imajo lekarne: mr. Bakarčič, Sv. Jakoba trg 9, mr. Ramor, Miklošičeva cesta 20 in mr. Gartus, Moste.

Drama: Florentinski slavniki. Red A.

Opera: Zaprt.

Kino Matica: Condottieri.

Kino Sloga: Sever vabi.

Kino Union: Srce podzemeljske železnice.

PUTNIK nam sporoča, da se je treba prijaviti za posebni vlak v Pariz 14 dni pred odhodom vsakega vlaka. Ker je število udeležencev vsakokrat maksimirano, se interese opozarjajo, da se pravočasno prijavijo v pisarni »Putnik«, Maribor - Celje, kjer prejmejo vsa nadaljnja pojasnila. Prvi posebni vlak se odpelje 12. junija 1937 in stane vožnja do Pariza in nazaj, prenočišče za 7 dni z zajtrkom, polni list in viza, kakor tudi vodstvo na potovanju za III. razred Din 1060.—, za II. razred Din 1310.—

Članice, mladenke in gojenke Šentpeterskega dekliškega krožka vabimo, da se udeležijo pogreba pok. g. Ivana Srebotu, očeta naših treh članic, ki bo danes ob 5 uri popoldne izpred hiše žalosti, Ravnikarjeva ulica 15. — Odbor.

Vojaška prisega obveznikov, ki doslej iz kraškega kolonaža še niso bili zapriženi, bo v ponedeljek, dne 7. junija 1937 točno ob 11 uri v dvorani Mestnega doma na Kerkovem trgu št. 2/I., kjer morajo vsi v Ljubljani bivaajoči obvezniki od 18 do 55 leta starosti imeti prijavljena tudi svoja stanovanja.

Pregled častniške uniforme bo za pešadijske častnike v ponedeljek, 7. junija, za vse druge častnike pa v torek, 8. junija t. l., obakrat ob 5 popoldne v dvorani Mestnega doma na Kerkovem trgu št. 2/I. Vabijo se vsi v Ljubljani bivaajoči častniki, ki imajo državno uniformo, da pridejo za nesišnjo k pregledu.

V Narodni galeriji bo vodstvo v nedeljo, dne 6. junija, govoril bo g. A. Stupica o gotski plastiki. »Otrok za otroka«. Za zaključek letošnje sezone mladinskih nastopov in akademij bo priredila mestna občina Ljubljana svojevrsten nastop otrok in mladine dne 9. junija 1937 ob pol 20 v frančiškanskih dvorani. Sodelovali bodo otroci raznih ljubljanskih ljudskih šol z najrazličnejšimi točkami, tako n. pr. s pevskimi točkami, deklamacijami in igricami z globoko in zbrano vsebino. Pa tudi otroški rajalni nastopi so na sporedu. Dohodki te otroške akademije so namenjeni za mladinsko skrbstvo v splošnem in še prav posebej za otroške počitniške kolonije. Upamo, da se bo obširno polnoštevilno odzvalo vabilu otrok in jim tako priznalo ter podprlo njihovo socialno geslo: »Otrok za otroka!« Vstopnice od 20—3 Din se dobe v prodajni v ljudskih šolah in v frančiškanskem kolegiju.

KINO
TEL. 27-30
SLOGA

Vollka ljubavna zgodba

Sever vabi

Rochelle Hudson

Robert Kent

TEL. 21-24
MATICA

Luis Trenker v veličastveni ljubavni romanci

Condottieri

v gl. vlogi slavni italijanski pevec Titto Gobbi

TEL. 22-21
UNION

Premiera!

Gustav Fröhlich in Hell Finkenzeller

v prekrasnem filmu

Srce podzemeljske železnice

Najnovejši žurnali — dosedaj najboljše pomenke katastrofe »Hindenburga« L. d., t. d.

Predstave danes ob 19-15 in 21-15 ur.

Ljubljansko gledališče

DRAMA. Začetek ob 20. uri.

4. junija, petek: »Florentinski slavniki« Red A.

5. junija, sobota: »Cyrano de Bergerac«. Premierski abonma.

6. junija, nedelja: »Maturac«. Izven. Izredno znižane cene od 14 do 2 Din.

OPERA. Začetek ob 20. uri.

4. junija, petek: Zaprt.

5. junija, sobota: »Veseli studenček«. Red B.

6. junija, nedelja: Ob pol 11 Akademija vojnih dobrovoljcev. Izven. Cene od 24 Din navzdol. — Ob 20 »Ero z onega sveta«. Gostovanje gđ. Anite Mezetove. Izven. Cen od 30 Din navzdol.

V soboto, 5. t. m., bodo odigrali Rostandovo heroično komedijo »Cyrano de Bergerac« za premierski abonma, v premierski zasedbi z g. Levarjem in go. Miro Danilovo ter gg.: Janom in Gregorinom v glavnih vlogah.

Mariborsko gledališče

Petek, 4. junija: Zaprt.

Sobota, 5. junija ob 20: »Trije vaški svetniki.« V korist »Združenja gledaliških igralcev« Izven.

V četrtek, 10. junija priredi Prelovec vokalni kvintet, ki ga sestavlja pet mladih konservatoristov in ki je te dni nastopil s prodornim uspehom v Ljubljani, svoj lastni koncert v mariborskem gledališču.

Razstava jugoslovanske umetnosti v Rimu

Ljubljana, 4. junija.

Na povabilo Rimske galerije zveze profesionalnih umetnikov v Rimu je organiziralo jugoslovno prosvetno ministrstvo razstavo jugoslovanske likovne umetnosti, ki bo odprta okrog 10. junija v Rimu in bo trajala verjetno samo deset dni. Razstava je bila omejena na določeno število slik in manjših kipov, časovno pa na umetnost povojne generacije. Slovenskim umetnikom je bilo določenih 18 slik v olju, 12 risb in grafik in po en kipec Franceta Kralja in Tineta Kosa. Gospod ban dr. M. Natlačen je bil od gospoda ministra pooblaščen, da povabi slovenske umetnike k sodelovanju in sporazumno z njimi izbere dela za razstavo. Gospod ban je povabil k udeležbi 13 umetnikov, ki naj bi s svojimi deli pokazali vse mnogovrstne sestavine umetnosti povojnega rodu od Fr. Tratnika, ki ji je s svojim vsebinskim ekspresionizmom že pred vojno utiral pot in tudi po vojni družno z mladimi nastopal, do najmlajše generacije, ki je zanjo merodajna zagrebška šola. Po naročilu gospoda bana je njegov pooblaščenec dr. Fr. Stele sporazumno s povabljenimi umetniki izbral za razstavo sledeča dela:

Jirak Karol, Pol met oljki; Kos G. A., Cvetlice, Tihožitje s steklenico in Vrtarjeva hči; Kralj France, Krajina, Delo na polju, Portret otrok v dolenski vasi in kipec Janjice; Kralj Tone, Kosci; Kregar Stane, Fantazija na terasi in Predsmrti sen; Maleš Miha, Adam in Eva, Odmevi, linorez Ležerji akt, litografija Kopalke, ujedena Maska in monotipija Kumare; Bulovec - Mrak Karla, Studija žene; Jakac Božidar, Mali in Novo mesto; Mihelič Fr., Sejem in Kruševcu, Pokopališče in Tihožitje z ogledalom; Pavlovč Fr., Krajina; Sedej Maks, Skupina v naravi, Rodbinski portret in Sedeja skupina v naravi; Tratnik Fr., Akt, Slepci in Industrija; Kos Tine, kipec Počivajoči delavec.

Izbor je bil v smislu navodil prirejen tako, da

O vplivu alkohola na tekmovalce

O vplivu alkoholnih pijač na telesno kondicijo tekmovalcev je bilo že mnogokrat mnogo besede. Posamezni športni zdravniki stoji na stališču, da tekmovalcem nikakor ne škodujejo alkoholne pijače, če jih uživajo zmerno in v mali količini. Nekateri zdravniki pa stoji izključno na stališču, da športnik-tekmovalcem nikakor ne sme uživati alkohola v katerikoli obliki in da učinkuje še tako mala količina alkohola povsem negativno na telesno kondicijo tekmovalca. Ena in druga stran ima svoje zagovornike. Zato so tem zanimivejši rezultati higienskega instituta univerze v Heidelbergu, ki je praktično preizkusil vpliv alkohola pri posameznih dijakih in dijakinjah heidelberske univerze.

Higijski institut je preizkusil vpliv alkohola na dosežene rezultate samo pri sledečih disciplinah: pri teku na 100 m, metu krogla in skoku v daljavo. Poizkus je bil napravljen tako, da so tekmovalcem izmerili rezultate v prvih štirih dneh, ko niso dobivali nobene alkoholne pijače; naslednje štiri dni je dobil vsak tekmovalce približno tri deci ne preveč močnega vina. Uspehi tega poizkusa so presenetili.

Pri teku se je pokazal vpliv alkohola tako, da je tekmovalcem mnogo slabše startal in da je njegova energija precej popustila ravno pred ciljem. Najbolj zanimivo pri tem poizkusu pa je bilo ravno to, da so imeli vsi tekmovalci brez izjeme občutek, da so tekli ravno najboljši takrat, ko so uživali alkohol. Njihovo osebno prepričanje je bilo, da so dosegli mnogo boljše rezultate, dočim so bili v resnici vsi brez izjeme nekaj desetink sekunde slabši. Ko so tekmovalcem povedali rezultate za posamezne dni, so bili izredno presenečeni. Ista je bila stvar pri skoku v daljavo in pri metu krogla. Povprečni rezultati, doseženi v prvih štirih dneh, ob bili boljši nego v onih dneh, ko so pili alkoholne pijače. Pri vseh tekmovalcih je komisija tudi ugotovila, da so bili ob »mokrih« dneh mnogo manj sigurni in da so se mnogo hitreje utrudili.

Iz navedenih poizkusov higijskega instituta je torej povsem razvidno, da uživanje alkoholnih pijač tudi v najmanjši meri zelo slabo vpliva na tekmovalce in jim precej zmanjša sposobnost doseči dobre rezultate. Načelo tekmovalca mora torej biti, da se mora za časa ostrega treninga in odločilnih tekmovalcev povsem vzdržati alkoholnih pijač, če hoče res doseči vrhunske rezultate.

Kamnik

Prvo slovensko pevsko društvo »Lirac« v Kamniku priredi dne 6. junija ob 16 (4 popoldne) v mestnem parku (poleg gasilnega doma) mladinski koncert, na katerem bodo nastopili priljubljeni mali ljubljanski harmonikarji ter mladinski in otroški pevski zbor pod vodstvom prof. Pavla Rančigaja. Mladi ljubljanski gostje so že ponovno želi najlepše uspehe v Ljubljani in drugod, zato pridite vsi iz Kamnika in okolice, ki ljubite mladino in narodno pesem!

Važno za obiskovalce ljubljanskega vselejma! Ako si pri postajni blagajni nabavite za ceno 2 dinarjev rumeno železniško izkaznico ter celo vozno karto in potem pri prihodu na vselejsem pustite rumeno izkaznico potrditi, se z isto vojno karto lahko zastopnik vrnete domov. Ta vozna olajšava bo v veljavi: za potovanje v Ljubljano od 31. maja do 14. junija, za povratek od 5. do 19. junija vključno. Na parobrodih jugoslovanskih parobrodarskih družb velja popust, sestojec v tem, da se karto nižjega razreda lahko peljete v višjem razredu: za potovanje v Ljubljano od 20. maja do 14. junija, na povratku od 5. do 20. junija.

Živalski vrt na vselejsemu je izpopolnjen z novimi živalmi. Vstopnina za odrasle Din 2.—, za otroke pa Din 1.—.

DELAVSKA KUHINJA V DELAVSKEM DOMU

ni zvišala cen svoji hrani.

Ljubljana, 4. junija.

Nekatere javne kuhinje v Ljubljani so zadnji čas zvišale ceno hrani iz razloga, da so se cene živilom na trgu občutno zvišale, zlasti cene mesa in masti. Nekatere javne kuhinje so izdale med svoje abonente, okrožnice, v katerih se sklicujejo tudi na druge javne kuhinje, ki so hrano podražile. Uprava Delavske kuhinje v Delavskem domu nas obvešča, da Delavska kuhinja ni zvišala cene svoji hrani in da ostanejo cene iste, kot so bile doslej. Hrana je dobra, sveža in zdrava in uprava bo skrbela za to, da taka tudi ostane ter se po možnosti še izboljša.

bi predstavili vse tiste osebnosti, ki so si v povojnem umetniškem rodu doma že priborile ime, brez omejitve na njih programsko usmerjenost. Brez ozkosrčne kritičnosti so bila izbrana taka dela, o katerih se sodi, da posamezne tvorne osebnosti dobro označujejo. Ker pa je vabilo prišlo nepričakovano in umetniki niso bili pripravljeni na ta poziv, je treba obžalovati, da dva ugledna in značilna pojavi slovenskega sodobnega umetnostnega ustvarjanja, kakor sta Tone Kralj in France Pavlovč, nista bolj iztrpno zastopana. Drugi vidik, ki je bil za izbor osebnosti in del merodajen, pa je bil vidik sodobnosti, osebne ustvarjalnosti in aktualnosti brez ozira na kaka aprioristična merila, izvirajoča samo iz namena, da inozemstvo dobi priložnost, da pove svoje mnenje o tem, koliko se v teh delih izraža občutkovna aktualnost in kakšen je del slovenskih prizadevanj za napovedujočo se umetniški izraz vsaj bližnje bodočnosti. To smo smatrali za svojo dolžnost predvsem radi tega, ker bo imela naša povojna umetnost (prav za prav le slikarstvo) kot celota, brez ozira na programske usmeritve posameznih skupin, sedaj v Rimu sploh prvič priložnost, da se pokaže v svetovnem umetniškem središču.

Za prireditelja slikarskega dela razstave je imenoval gospod minister prosvete Slovenca gospoda G. A. Kosa, profesorja tehnične srednje šole in slikarja v Ljubljani, ki je z gradivom že odpotoval v Rim.

Ob pripravah za to razstavo, ki za Slovence kot najbližje sode Italije ne more biti brez pomena, nas je vodilo tudi spoznanje, da bo služila obenem važnem namenu, da se ublažijo medsebojni predsodki med kulturnimi sosedi s tem, da v srcu države, s katere usodo je zvezana usoda važnega in kulturno razborega dela slovenskega naroda, pokažemo svoj kulturni obraz, ki se najbolj neposredno izraža prav v delih likovne umetnosti.

Izza naših meja

Slovenski jezik v šolah in v cerkvi. — V predmestju Trsta, v Skednju, ki je ves slovenski, so pred kratkim vprašali učitelji otroke po tem, kdo se govori doma slovensko. Otroci so se razveselili, ker so mislili, da bodo otvorenji tečaji za slovenski jezik ter so se skoro vsi javili. Kakšno pa je bilo njih presenečenje, ko so mesto tega dobili vsi, ki so se oglasili, knjigo »Il nuovo Italiano« — »Novi Italijan«, ki je nosila še pripombo »Ducejev dar«. Ali se je to zgodilo tudi drugod, še ni znano. — Vredno je poleg tega še zabeležiti drug dogodek, ki se je izvršil v Bovcu ob priliki procesije. Znano je namreč, da ponekod civilne oblasti še ne postopajo v smislu novega razpoloženja, ki bi moralo nastopiti po prijateljski pogodbi, bodisi, ker se nimajo zato potrebnih navodil, ali pa dejajo na svojo roko. Tako so oblasti v Bovcu prepovedale slovensko cerkevno petje v cerkvi in pri procesiji. To je ljudi zelo težko zadelo. Upajo pa, da bodo oblasti iz Rima kmalu razčistile položaj in da bo dobil slovenski jezik polnega izraza v cerkvi kot v javnosti. Znano je namreč, da se je goriški nadškof Margotti krepko zavzel za pravice slovenskega jezika v cerkvi. Gre torej le še za to, da tudi podrejene civilne oblasti, kjer pa čisto posamezni prenašeteji delajo na lastno pest, s svoje strani store svoje.

Cerkveni rop v Šempasu. Pri nekem goriškem zlatarju je pred kratkim ponujal neki preprosti človek zlate dele svetega orodja, ki so bili v začetku maja ukradeni v šempaski župni cerkvi. O tatvini so bili obveščeni vsi goriški zlatarji takoj po dogodku. Zlatar, kateremu je bilo to ponudeno, je takoj obvestil oblasti, ki so tati aretirale. V nekem seniku je imel skrite še ostale dele kelih in monstrance, a poleg tega je izdal še svojega pomočnika pri tatvini. Oba sta vdrla v cerkve ponoči skozi zakristijo.

Nesreča v rudniku. V rudniku pri Labinu je bil poškodovan delavec Periš Julij, star 27 let, doma iz okolice Labina. V težkem stanju je bil prepeljan v bolnišnico. Znano je, da so v istrskih rudnikih zelo pogoste nesreče, kar je pripisati zelo slabim varnostnim napravam in pa pretrganemu izkoriščanju narave in človeka. Često pa se zgodi, da vržejo podjetniki krivdo za nesreče na delavce in jih celo javijo zato oblastem.

Italia Redentac, italijanska nacionalna organizacija, je priredila 31. maja v Istri veliko loterijo. Dario za loterijo je poleg ostalih poslal tudi sv. oče in sicer dragocen umetniški križ v dragoceni usnjeni skatljici.

V Nunah v Istri se je ustanovila nova fašistična organizacija. V tej vasi je do sedaj ni bilo. V organizacijo so se vpisali do sedaj karabinerji, učitelji in učiteljica ter trije gostilničarji.

Iz Sestriške gore pri Tolminu je pobegnil, čez mejo menda, učitelj, ki je šele prišel na novo mesto, neke iz južne Italije. Vzroki bega niso znani.

Dve novi maši. Na binkoštno nedeljo je pel v Podstenjah novo mašo Valentič France p. Bonifacij, doma iz sosednjih Nereč. V trnovski župni cerkvi pa je pel novo mašo Samosv iz Topole. Oba novomašnika sta bila posvečena pri ob. cistercijanah v Jugoslaviji in sta prišla domov peti svoje nove maše. Ljudstvo je obema novomašnikom priredilo lep in prisrčen sprejem in postavilo slavoloke.

Pod policijsko nadzorstvo je prišel Matija Vlašič iz Nove vasi pri Poreču. Kot razlog se navaja, da je proti fašizmu. Policijski opomin in nadzorstvo je prva stopnja do konfincije.

Tretje kolo tekem za Davisov pokal

Danes popoldne ob 3 naslopi naša državna teniška reprezentanca proti južno-afriški reprezentanci v borbi za Davisov pokal. Današnji nasprotniki v tej borbi so našim igralcem poznani že iz letošnje zime. Na turneji po Južni Afriki je naša reprezentanca v isti postavi natečala na iste nasprotnike. Takrat se je posrečilo zagrebškemu mušketirjem premagati reprezentanco Juž. Afrike s 5:0. Danes popoldne torej nastopijo isti igralci v borbi za Davisov pokal v sledečem razporedu: Ob 3 popoldne se sestane kot prvi par Farquharson in Punčec, kot drugi par pa Kirby in Pallada. Na splošno se pričakuje zmaga naše reprezentance, ki bi se v tem primeru plasirala za evropski pofinale.

Obenem s tekmo za Davisov pokal pri nas, bodo odigrane še tri važne tekme, in sicer: Nemčija in Italija v Milanu, Švedska in Belgija v Stockholmu in Francija in Češkoslovaška v Pragi.

Naročajte Slovenski dom!

Od tu in tam

Šefi belgrajskega dela združene opozicije so se sestali včeraj v Belgradu. Pogovarjali so se največ o odnosih do KDK koalicije. Tako razpravljanje je moralo na dnevni red zaradi nedavne izjave dr. Mačka, da srbski del združene opozicije govori za zaprtimi vrati zmerom kaj drugega, kakor pa javno med narodom. Ta trditev dr. Mačka je zadelo voditelja belgrajskega dela združene opozicije in se je razmerje teh do Zagreba že ne močno poslabšalo, pa vsaj hudo ohladilo. Nekateri pravijo, da je po tej izjavi možno, da se medsebojni stiki celo prekinjejo.

Šibeniška občina je podarila družbi »Aluminijska« d. d. pred letom precešen kos zemlje, da je na njem postavila nove tovarniške stavbe. Tovarna se je bila namreč obvezala, da bo sprejela na delo la Šibenčane. Ko se je pa v tovarni delo začelo, je ravnanje preveč prebralo vrste šibenčanov, ki so se javili v službo, zraven tega pa je ponudilo prav beraške mezde. Med delavstvom je nastal sedeva odpor, morala je posredovati občina, toda ravnanje svojih je odpravilo s tem, da je poklicalo na delo tuje in delavce iz drugih delov države. Novim delavcem pa je dalo res primerne mezde. Občini ni preostalo drugega, kakor tožba na sodišče, ker se družba noče držati obvez, ki jih je prevzela. Na takle način zna tuji kapital izigravati, še bolj pa, ko vidi, da ga vse sprejema z odprtimi rokami in nudi posebne ugodnosti.

Pred dnevi je iz Belgrada odšel trgovski pomočnik Rudolf Gusta, nakar je za njim izginila vsaka sled. Sedaj so pa odkrili, da so ga trije razbojniki ubili in zakopali malo vstran od ceste Belgrad-Pančev. Roparji so čakali na žrtev v zasadi in na nesrečo je bil Gusta prvi, ki jim je padel v roke. Zahtevali so od njega denar, ker ga pa ni imel, so začeli po njem mlati s koli, da ga so pobili. Končno ga je pa še eden z nožem usmrtil. Prebrskali so ga in našli pri njem le — štiri dinarje.

S 500 din denarne kazni in 10 dnevi zapore je petrogradska policija kaznovala dr. Glauga, izdajatelja nemškega ilustriranega tednika »Illustriertes Wochenblatt«, ker je proti predpisom o zaščiti domače delovne sile za svoj list uporabljal matrice, ki jih je prejemal iz Nemčije. List je imel 24 strani, pa je stal samo 1 dinar. Dr. Glaug je imel tako urejeno, da je 18 strani dobil v matrikah iz Nemčije, le šest strani je dal izdelati doma. Zato ga je Delavska zbornica naznanila policiji.

10 milijonov dinarjev mora vrniti svojim odjemalcem električna centrala v Novem Sadu, ker po devalvaciji dolarja predrago prodaja električni tok. Elektra je dobavljala tok občini na temelju pogodbe, da bo tok takoj cenejši, če se ameriški dolar devalvirala za najmanj 10%. Ko pa je dolar padel kar za 37%, bi se moral poceniti tudi tok za 37%. Ker elektrarna ni hotela tega storiti, so se začele vleči pravde. Nazadnje je bilo razsodeno, da mora elektrarna znižati ceno toka za 37%, svojim odjemalcem pa povrniti 10 milijonov, ki jih je pobrala preveč.

Parna žaga in v njej dva delavca je zgorela v Srpskih Mitrovicah. Požar je nastal sredi noči, vzroka mu pa še ne vedo. Žaga je bila last industrije Ilije Jakišića.

Drama Milana Begovića »Amerikanska jahta v splitskem pristanišču« bo letos posneta na film. Delo je prevzelo neko češko filmsko podjetje, ki ima sedež v Pragi. Čehi bi naredili velik dalmatinski film, v katerem bi igrali večina gledališki igralci iz Zagreba in Belgrada, ki so igrali tudi v odskih predstavah Begovićevega dela.

Zagrebska trgovska in obrtniška zbornica se naprej pritiska, da bi se prepovedalo ustanavljanje velikih trgovskih hiš še za nadaljnjih deset let. Zbornica je resolucijo take vsebine poslala trgovinskemu ministru. Tako so v Zagrebu še vedno edini v boju proti »Ta-Ta«.

Otrok je zgorel s hišo vred v Skradinu pri Šibeniku. V hiši kmata Josipa Pešića so se doma igrali otroci, ko je eden med njimi iztaknil vžigalico in z njo prižgal posteljo. Slama je hitro zagorela, hip nato pa tudi hiša. Dva otroka, ki sta bila spodaj v sobi, sta pobegnila, tretji, ki je bil na podstrešju, je pa zgorel. Preden so ljudje mogli kaj pomagati, je že zgorela hiša do tal.

Zračna zveza med italijanskimi mesti in našimi glavnimi mesti je prišla na program po sklepu prijateljske pogodbe. Predlagani sta bili dve zračni zvezi: Rim-Split-Zemun in pa Milano-Zagreb-Zemun. Sedaj pa ni čuti veliko o ustvaritvi teh načrtov, čeprav smo že skoro v poletju. Začela je obratovati edino proga Benetke-Praga. Optimisti pravijo, da ni neupravičeno pričakovanje, da bo tudi katera izmed navedenih prog vpeljana. Največ koristi bi imela pač dalmatinska letovisla.

Novi most preko Donave pri Turn Severinu bosta gradila izključno oba domača kapitala, namreč jugoslovanski in romunski. Tudi material se bo nabavil le doma. Strokovnjaki in inženjerji bodo le Romuni in Jugoslovani. Z gradnjo bodo kmalu pričeli, za sedaj preiskujejo teren. Preko mosta bo vodila železnica, ob straneh pa bodo pločniki za pešce in cesta za tovorni promet. Tri leta ga bodo gradili. Oporne stebre bodo zavarovali s posebnimi napravami tudi proti ledenim ploščam, ki bi utegnile biti pozimi za most kaj nevarne.

V sodnih zaporih zagrebškega sodišča je poskušal Leonard Kojac, rodom iz Istre, kaj svojevrsten samorod. Na nepojasnen način je dobil v roke malo britvico »Gillet« in si z njo počel prerezat želoce. Potem je imel pa še toliko moči, da je britvico pogoltnil in si z njo prerezal grlo. Prepajali so ga v bolnišnico, vendar ni upanja, da bi ostal pri življenju. Da se je tega dejanja postopil, je kriva zahteva italijanske policije, naj ji Kojac izroče zaradi nekaj razbojništev. — Zaradi tega, ker ni mogel najti nekega zločinca, se je pa ustrelil orožniški narednik Ješa Mioković v Pančevem. Da bi bolje zadel, se je postavil pred ogledalo in pomiril.

Schmeling zopet svetovni prvak

Kakor smo že včeraj poročali, bi se morala vršiti med Nemcem Schmelingom in Amerikancem Braddockom odločilna borba za svetovnega prvaka vseh kategorij v boks. Po pogodbi je bil za vezan dosedajni svetovni prvak nastopiti dne 3. junija letos, to je včeraj. Ker pa Braddock ni nastopil je razsodišče proglasilo za zmagovalca Nemca Schmelinga, Amerikanca Braddocka pa ob sodilo na plačilo globe v znesku 10.000 dolarjev. Ta odločba vrhovne komisije za boks v Newyorju je izzvala v ameriški javnosti velikansko senzacijo, saj je to brez dvoma privrkat, da je bilo svet. boksarsko prvenstvo prisojeno brez borbe.

Prekop Moskva-Volga

„Moskovsko morje“

V Moskvi so imeli letos poleg vsakoletnih prvomajskih svečanosti tudi neko drugo posebno slavnostno ravno na ta dan. Tedaj so v neposredni bližini mesta v novem pristanišču pristali prvi parniki, ki so pripluli po novem kanalu iz Volge do Moskve. Ta dogodek je imel, oziroma naj bi imel, čimbolj propagandni značaj. V Rusiji so si že pred nekaj desetletji postavili načrt, da bodo zvezali Moskvo s štirimi morji po novoizkopanih prekopih, in sicer z Belim, Baltičkim, Črnim in Kaspijskim morjem. Letos se je del tega načrta z nanovo odprtim prekopom med Volgo, torej med Kaspijskim morjem in Moskvo, uresničil. Preostane le še, da izkopljajo še takomenovani donski prekop, ki bo vezal Moskvo s Črnim morjem.

Ze takrat, ko je vladal na Ruskem Peter Veliki, so gradili večje prekope. Izkopali so tudi onega, ki veže tedanje glavno mesto Petrograd z Ladoškim in Oneskim jezerom. To prekopno mrežo so pred nekaj leti podaljšali do Belega morja in nosi podaljšek ime Stalinov prekop. Vsa ta dela so Rusi zgradili s pomočjo kaznjencev, ki so bili pregnani v koncentracijska taborišča na severnem koncu evropske Rusije. Kakšen je bil položaj teh delavcev, ki so jih semkaj privedli na prisilno delo, kaže najbolje dejstvo, da je teh delavcev tam več pomrlo, kakor pa jih sedaj tam živi. Tudi vse delo na Volginem prekopu so opravili Rusi s kaznjenci, v prvi vrsti s političnimi. Vseh delavcev je bilo tu zaposlenih okoli 200.000, delali pa so preko celih pet let. Sovjetsko časopisje je kar naprej objavljalo imena onih, ki so se pri teh delih najbolj odlikovali in si e tem priborili spet svobodo. Vrhovnega inženjerja, ki je ta dela vodil, so naravnost

oboževali. Prekop, ki veže Volgo in Moskvo, je dolg 123 kilometrov. Da se ne bi kaj zgodilo, da bi v njem voda stala prenizko, so Volgo tam, kjer se prekop odcepi, na visoko zaječili z velikanskim nasipom. Na ta način je nastal oni veliki vodni rezervoar, ki se tolikokrat omenja kot »Moskovsko morje«.

Njegova površina meri 820 kvadratnih kilometrov in je v resnici pravo morje, kajti z enega brega na drugega se sploh ne vidi. Kdor ocenjuje pomen tega prekopa, ne sme pozabiti tudi na dejstvo, da bo najmanj pol leta zamrznjen in da je Volga sama v tem času pri Ivankovu globoka le okoli 30 cm, ker se tako zelo posuši. Otroci jo lahko brez nevarnosti prebredejo. Da bi to nevarnost odpravili, so sklenili zgraditi še velikanski rezervoar ob Volgi, proti kateremu bo, kakor pravijo, »Moskovsko morje« mali ribnik. To bi omogočal tudi prekop, ki bi vezal Moskvo z Leningradom, po katerem bi mogli voziti tudi srednjeveliki parniki. Pa tudi še s tem velikanskim rezervoarjem ne bi bile odstranjene vse težkoče, kajti poleti se Volga med Rubinskom in Nižnim Novgorodom (sedanjim Gorkijem) zelo posuši, in je le še v svojem spodnjem toku plovna. Da bi tudi v tem ne bilo nobene ovire, so si Rusi zamislili načrt, po katerem bi na široko zaječili Volgo med Jaroslavljem in Nižnim Novgorodom, kjer bi ostal za vedno pod vodo cel večji okraj.

Precejšen promet se danes vrši iz Moskve po reki Moskvi, od tam pa po Oki do Volge. To je pot, ki je približno 960 kilometrov dolga in jo je novo zgrajeni prekop od Moskve do Volge skrajšal le za 110 kilometrov.

Zmagovalci rumene smrti

Nedavno so odkrili v Washingtonu spomenik majorju Walterju Reedu in njegovim spremljevalcem, ki so se borili z najhujšimi sovražniki — bacili rumene mrlice, — katerim so večinoma žrtvovali svoje življenje, vendar pa so ga premagali.

Ze kakih dve sto let je razsajala rumena mrlica na otoku Kuba in povzročala ogromne izgube med ameriškim vojaštvom. Bolnišnice so bile vedno natrpene z bolniki, ki jih je mučila huda vročina. Bolniki so imeli krvave podplute oči, kožo vso porumenelo, dokler ni nastopila smrt v strahovitih krčih.

Vse varnostne odredbe glede hrane, stanovanj, čistote, niso mogle zmanjšati števila žrtev. L. 1900 pa je vlada poslala majorja Reeda, ki se je zadnje čase le bolj za bavavo, a vneto ukvarjal z bakterijologijo, da kakorkoli najde zahrbtnega sovražnika in ga pobije. Major je vzel s seboj nekaj strokovnjakov, da bi bil uspeh gotovjši. Bili so to: zdravnik dr. James Carroll, bakteriolog Jesse Lazear, Kubanec dr. Agramonte, ki je bil proti boleznim zavarovan s tem, da jo je že enkrat dobro prestal, in dr. Carlos Finlay.

Začeli so, kakor je bilo takrat in je še danes v navadi, z raziskovanjem krvi obolelih. Toda o bacilih ni bilo nobenega sledu. Nato so premišljevali, kako bolniki obole. Opazili so, da se bolezen

ne širi od bolnika do bolnika in od hiše do hiše, kakor se to godi pri vseh nalezljivih boleznih, ampak, da ima rumena mrlica čisto samovoljno in precej čudna pota. Dr. Finlay je prvi prišel na misel, da bolezen prenaša komar. Toda kako delati poskuse, ko se pa živali ta bolezen ne prime! Treba bi bilo vsekakor za poskus žrtvovati nekaj človeških življenj; tega pa ni mogoče od nikogar zahtevati.

Tedaj pa se je pokazala vsa veličina majorja Reeda in njegovih tovarišev-znanstvenikov. Reed se je odločno ponudil prvi za poskus, češ, da je njihova dolžnost, da se prvi žrtvujejo na žrtveniku znanosti za blagor človeštva. Tudi drugi so se blehdi obrazov, vendar brez dolgega oklevanja odločili za to. — Kateri soprog in oče se ne bi pomišljal iti prostovoljno v smrt za druge? in ti so vsi imeli svoje družine!

Lazear je pripravil nekoliko sestradanih komarjev, katere je iz ličink vzgojil dr. Finlay, jih v steklenih zvoncih postavil na bolnike in one, ki so bili že mrtvi. Komarje je pustil, da so se napili strupene krvi. Nato sta jim Lazear in dr. Carroll dala piti še svojo kri. Čakala sta dva tedna, pa bolezen se jima ni pojavila. Kaj, če bi bila domneva o komarjih vendarle napačna? Morda pa morajo

Princezinja Marija Savojska podeljuje darila zmagovalcem ob priliki športnega praznika v Rimu.

bolezenske klice najprej v komarjih dozoreti? Treba bo še nadalje delati poskuse.

Malo pozneje je v bolniški sobi komar pihlil v roko Lazearja, ki je to sicer videl, pa je mislil na neuspehi poskus in se ni vznemirjal. Čez nekaj dni pa je zbolel in kmalu umrl. Prva žrtev svojega poklica. Ostali so še trije; toda Reed in Finlay sta bila že prestara, dr. Carroll pa so pri zdravljenju neobhodno potrebovali. Zato je Reed nagovoril svoje vojake s kratkim nagovorom: »Kot vojaki ste vsak dan pripravljani dati svoje življenje za blagor domovine. Sedaj pa se borimo zoper hujšega sovražnika kot sploh kdaj, zoper zahrbtno bolezen in blagor vsega človeštva odvisi od naše zmage. Prostovoljci, naprejte!« Takoj se je javilo zadostno število mladeničev, katere so spravili v posebne sobe, jih dali opikati komarjem, ki so se v različnih časovnih presledkih naskrli krvi za mrzlico obolelih, in opazovanje se je začelo. Kmalu je osem tem prostovoljcev zbolelo. Ker je bila vsaka druga možnost okuženja izključena, je bilo dokazano, da bolezen prenašajo komarji. — (g)

Ameriška prestolonaslednica

Med številnimi gosti, ki prihajajo zadnje čase v Pariz, bo tudi mlada dvojica na poročenem potovanju, ki se skrbno ogiblje vseh uradnih sprejemov in vsake pozornosti. V Ameriki sta s svojo poroko povzročila precej hrupa, kar ni tako čudno, če pomislimo, da sta to Rooseveltov sin Franklin in Ethel du Pont de Nemours.

Njihova poroka je presenetila vso ameriško javnost, ne zato, ker bi nevesta ne bila vredna sina »prvega ameriškega gentlemana«, ampak, ker je vsa njena družina, oče in bratje, znana kot najrditčija nasprotnika Rooseveltove mirovne politike. Politični nasprotnik pa je v Ameriki toliko kot osebni nasprotnik.

Ime du Pont de Nemours sicer ni tako poznano kakor Vanderbilt, Ford, Rockefeller i. dr., vendar pa se šteje med najbogatejše in najmočnejše. Saj ima v oblasti vse ameriške orožarne in del evropskih, skoro vso kemično in kavčukovo proizvodnjo ter »General Motors«. Poleg tega je to plemiška rodbina, kar v Ameriki veliko pomeni. Preselila se je okoli leta 1800 iz Francije, kjer je zavzemala zelo visoko in častno mesto na kraljevem dvoru. Po francoski revoluciji se je nekoliko razkropila; eden je šel študirat v Essen gradnjo strelnega orožja in izdelovanje smodnika, s čimer se njegovi potomci v Ameriki še danes pečajo.

Kljub visokemu družabnemu položaju so de Nemoursi še zelo romantični. Pred nekaj leti se je stric sedanje ženske mladega Roosevelta pripeljal z malo jadnico iz Amerike v Evropo. Blizu irske obale pa mu je vihar razbil ladjo in bi tudi njega potopil, da ga niso rešili irski ribiči. Zanesli so ga v malo ribiško gostilnico, da si opomore, čez tri dni pa jo je zapustil kot zakonski mož natakara Sally. Ona ga je pozneje v svoji irski rahločutnosti pregovorila, da je opustil izdelovanje orožja in začel s papirnicami.

Z Ethel in Rooseveltom mlajšim pa je šlo zelo trdo. Obe družini sta hudo nasprotovali taki zvezi. Tedaj pa je posegla vmes usoda v podobi — pomarančne pečke, katero je Ethel po nesreči požrla

ter dobila vnetje slepiča. Ob njeni bolniški postelji, ki bi lahko postala smrtna, so se srca vseh nasprotnikov omečala, da so ji obljubili vse, kar si je pozešla. Prva želja je bila seveda, da ji dajo Franklina. Takoj so ga telefonično poklicali iz neke oddaljene države, zdravljenje je hitro napredovalo, obljuba je ostala, treba je bilo samo še poroke. Tudi to se je zgodilo in sedaj sta na skupnem daljšem izletu po svetu. — (g)

Električni del pariške rastave

Elektrika zavzema na svetovni razstavi v Parizu silno važno mesto in predstavlja gorostasno silo. Naj govoré številke!

Pet tisoč kilovatov, ki so razstavi na razpolago, bi lahko zadostovalo za tri Ljubljane. Da bo primera še boljša: to je isto kot 65.000 konjskih sil, ali sila, ki vzdigne okoro 5000 ton na višino enega metra. Ta sila bi lahko spravila največjo francosko iadjo »Normandie« na vrh Mont Blanca.

Ves čas trajanja razstave, t. j. v šestih mesecih, se bo porabilo 20 milijonov kilovatskih ur, oziroma bi se dalo speči 20 milijonov piščancev ali zavreti prav toliko milijonov litrov vode, torej celo jezero.

Električni tok se prenaša po kakih 464 km žice 124 transformatorskih postaj. Povzroča ga pa dvojna sila: parna in vodna, da bi v slučaju kakih motenj pri eni ali drugi proizvodnji razstava ne ostala v temi. Tudi napeljava je tako izvedena, da ne more izgubiti razsvetljave cela skupina paviljonov, zgradb ali velikih sprehališč vsa naenkrat, ampak bi se to zgodilo, če bi prišlo do tega, samo v majhnih predelih, ki bi nikakor ne motili celote.

Poleg te »nerazstavljenec«, ampak le »službojoče« elektrike pa je tudi poseben elektrotehničen paviljon, kjer se kaže njena čudovitost podrobneje. (g)

Ljubljanski velesejem

Gradbena stroka postaja čimdalje bolj neodvisna od inozemskega uvoza. Sedaj imamo že domačo industrijo, ki izdeluje razne plošče iz umetnega kamna, ki je tudi prvovrsten domači material. Domača industrija umetnega kamna in marmornarja se bo naši javnosti predstavila z vsemi svojimi izdelki na ljubljanskem velesejmu od 5. do 14. junija.

Veselični prostori ljubljanskega velesejma od 5. do 14. junija bodo vsako noč odprti do 1. junija. Na razpolago bodo gostom vsakovrstne specialitete in najboljše kapljice. Plesišče s prvovrstnimi jazzi, avtorom, čarobni muzej, panorame, vrtljaki, strelšča, zoo itd. bodo nudili obilo zabave mladini in starejšim.

Torbarske izdelke in sploh usnjeno galanterijo smo pred kratkim še skoraj vso uvažali, sedaj je pa že toliko domačih solidnih podjetij, da bomo na spomladanskem velesejmu lahko videli že najboljše domače izdelke, ki se z uvoženimi predmeti kosajo tako glede moderne in solidne izdelave, kakor tudi glede znatno nižje cene. V splošnem nam bo spomladanski velesejem nudil tudi prav poučne razstave, kako se razvija naša tekstilna in kožna industrija, ker bo prikazal vse panoge teh zelo napredujočih naših industrij, pri tem pa tudi izdelke malih obrtnikov, ki so pravi specialisti v svojih strokah. Kakor vsako leto, bo pa na spomladanskem velesejmu prav izvrstno zastopana tudi konfekcija.

Radio

Programi Radio Ljubljana

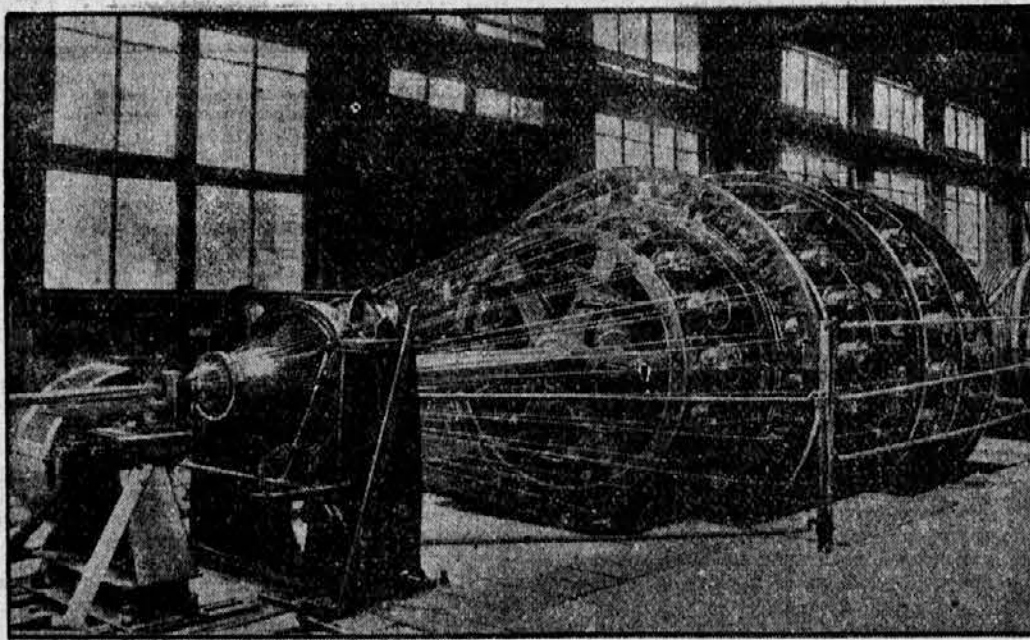
TOMO ZUPAN V NACIONALNI URE

Dreči predava v okviru nacionalne ure o pokojnem narodnem vzgojitelju, vrlemu duhovniku in borcu za slovenske narodne pravice, prelato Tomu Zupanu urednik »Slovenec« g. Ciril Kočevar. Vabimo vse poslušalce radia, da slede temu predavanju in da vnovič spoznajo svetel lik nepozabnega starostnega slovenskih duhovnikov. Predavanje se prične ob 19.30.

Petek 4. junija: 11 Solška ura: Po našem Pohorju (g. Ludvik Zorut — 12 Iz naših krajev (plošče) 12.45 Vreme, poročila — 13 Čas, spored, obvestila — 13.15 Operetni naprevi (plošče) — 14 Vreme, poročila — 14.30 Čas, vreme, poročila, spored, obvestila — 15.30 Načrta — 15.50 Zanimivosti — 20 Dvorak: Iz starega in novega sveta (plošče) 20.10 Ali veš zakaj ti pešajo moči (Gdč. St. Gruden) — 20.30 Prenos iz franč. dvorane: Koncert Povelčevega pevsk. koncerta — 22 Čas, vreme, poročila, spored — 22.30 Angleške plošče. — Konec ob 23. uri.

Drugi programi

Petek 4. junija: Belgrad—Zagreb: 21 Zagrebški kvartet — Dunaj: 20.05 Igra 22.30 Plesna glasba — Budimpešta: 20.10 Filharmonični koncert, 22.15 Ciganska glasba, 23.15 Jazz — Trst-Milan: 17.15 Violina, 21 Gledališki koncert, 22 Pihala — Rim-Bar: 21 Opera — Zingresca — Praga: 20.35 Igra, 21.10 Orkestralni koncert — Varšava: 20 Opera — Sissy — Berlin: 20.10 Johann Straussov koncert — Hamburg: 20.10 Plesna glasba — Köln: 20.10 Voljaški večer — Stuttgart: 21.15 Čajkovskega Peta simfonija — Monako: 20.10 Umetnostni večer — Bukarešta: 18.30 Wagnerjeva opera »Tannhäuser«.

Tako nastaja veliki telegrafski kabel s sto in sto žicami.

Ljubezen, ki ubija

Zadnje Termondove besede so dosegle, da se mi je začelo zdeti kot častna dolžnost in naloga, da se ne bom kujal. A ta preprosti prizor me je pregloboko ranil, da bi ga pozabil. Zdaj, ko sem pripovedoval ta dogodek teti, so se v meni prav tako zbudila vsa čustva ko takrat, ko sem ga doživljal. Gorje je bilo le to, da se moj otroški pogled, čeprav je bil skoraj nezaveden, vendar ni motil. In s tem dogodkom je označena vsa zgodovina mojih otroških let: človek, ki je zavzel v materinem srcu očetovo mesto, mi je bil nepremagljivo odvrten. Mati pa ga je na mojo žalost in presenečenje slepo ljubila in se zavzemala zanj, namesto da bi mene branila in varovala pred njim...

»Prezira me,« sem dejal v solzah teti Luizi, »ampak le kaj sem mu storil?«

»Pomiri se!« je odgovarjala ta zlata duša, »ti si tak kot tvoj ubogi oče. Vedno pretiravaš majhna razburjenja in žalitve. Prizadevaj si zaradi matere, da boš vljuđen do njega, da se ne boš spozabljal s tako divjostjo, ki me plaši. Nikar si ne delaj sovražnika iz tega človeka,« je še pristavila.

Tako preprosto mi je govorila in vendar se mi je njeno prizadevanje v tem hipu zdelo nekam tuje. Ne vem, zakaj sem imel vtis, da je bila tudi ona presenečena nad mojim odgovorom na njeno vprašanje: »Kaj veš o njem...?« Hotela me je pomiriti, a mi je še pomnožila in

povečala vznemirjenje, ki se me je vedno pollaščalo in me mučilo.

Ko je govorila, se ji je glas narahlo tresel. Dejala je: »Nocoj jima moraš pisati!«

»Da bi jima jaz pisal?« Ta beseda me je zadela, kakor da bi me kdo udaril. Torej sta mati in Termond bila združena. Nikdar ne bom več mogel misliti na enega, da ne bi moral hkratu tudi na drugega.

»Pa vi?« sem vprašal teto.

»Jaz sem jima že pisala,« je odgovorila.

»In kdaj bo poroka?«

»Poroka je že bila, in sicer včeraj,« je zašepetala tako tiho, da sem jo komaj slišal.

»In kje?« sem po premolku spet vprašal.

»Na deželi, pri nekih njenih prijateljih,« je rekla in pristavila še: »Zdelo se jima je bolje, da tebe ne bo zraven, da te ne bi kaj motilo in ti razburjalo počitnice. Ošla sta za tri tedne. Potem se vrneta v Pariz, da te še enkrat vidita, predno odpotujeta v Italijo. Zame pa veš, da sem malo pripravna za popotovanje. Zato bom rajši ostala pri tebi in te varovala. Priden bodi in pojdi pisat svoje pismo.«

Imel sem še dosti vprašanj za teto in mnogo solza, da bi jih razlil pred njo. A za zdaj sem se vzdržal. Čez četrte ure sem se sedel v tetinem salonu pri pisalniku in pisal.

Na to sobo me veže toliko lepih spominov. A najdražji in najbolj neizbrisljivi spomin od vsega je teta s svojim obrazom, ki nisem v njem bral nič drugega kakor samo nežnost, neskončno nežnost in ljubezen do mene. Spominjam se njenih oči, katerih pogled je tako

prijal moji duši. Zdelo se mi je, da mi je tako blizu in tako ljuba samo zato, ker je bila podobna rajnemu očetu. Tisti dan še posebno, tako, da sem tri- ali štirikrat vstal in jo objel, medtem ko sem pisal vsčito in čestitke tistemu človeku, ki je bil moj najhujši sovražnik, kar sem jih poznal na svetu.

To je bil drugi neizbrisni in nepozabljivi dan v mojem življenju.

V.

Neizbrisen dan?

Da, ta dva omenjena dneva sta mi ostala v spominu in prav samo ta dva. Kadar mislim na svoje preteklo življenje, vedno zadenem ob njiju. Moj oče je umorjen, moja mati v drugo poročena — ti dve misli sta tako dolgo težili moje srce. Drugi otroci imajo nestanovitna mehka srca, udajajo se vsakemu trenutnemu iznenadenju in presenečenju. Vsak hip jih prevzame do kraja, da ne mislijo na nič drugega, kakor samo na tisto, kar se tisto minuto dogaja. Od veselja padajo v žalost. Vsak večer pozabijo to, kar je bilo jutraj. Vsak dan čisto na novo odkrivajo vse slike, ki jim jih kaže zapletena pot življenja.

Jaz pa nisem bil tak otrok.

Vse, kar sem doživel, se mi je neprenehoma vračalo v spomin. Nепrestan strah mi je vedno kazal obličje mrtvega očeta na blazini. Ob vznjožu postelje sem videl klečečo mater, ki joče — ali pa sem slišal glas svoje tete, ki mi je naznanjala drugo strašno novico.

Videl sem tetin žalostni obraz, črne oči, črne robove njenega pokrivala, ki trepetajo v popoldanskem vetru. Potem sem začutil, kakor zdaj, razdor v sebi. Tisti razdor, kakor šem ga zares prestal dvakrat. Bil je prav tako hud in prav tako neozdravljivi.

Danes, ko skušam pregledati pot svojega srca v mladih letih, ne najdem nobenega tako močnega spomina, da ne bi izgubil pred tema dvema dogodkoma. Ni nobenega razdobja v moji mladosti, kakor ti dve prvi dejstvi. Vse drugo je obseženo v njima, kakor oblak že vsebuje strelo in požar razvaline, ki jih strela povzroči.

Pet tednov za tem, ko mi je teta sporočila vest o materini poroki, se je moje življenje do dna izpremenilo.

Ko sem se vrnil s počitnic, so doma sklenili, da naj stopim v kak zavod kot notranji gojenec. Mati in oče sta se pripravljala, da odpotujeta v Italijo. Potovanje bi naj trajalo do poletja.

Kaj naj naredita z menoj? Ali me naj vzameta s seboj? To vprašanje ju niti za trenutek ni motilo in vznemirjalo. Ali naj me pustita kot zunanje študenta na zavodu pod nadzorstvom tete, ki bi prišla v Pariz? Mati je bila za tako rešitev, očim jo je takoj zavrnil z nadvse pametnimi razlogi. Cemu naj bi stari ženci nalagali tako breme? Zakaj bi se bali trdega življenja v zavodu, ki vendar vzgaja značaje?